

TELEGRAFUL ROMANU.

Nr. 11. ANULU XV.

Telegrafulu este de doue ori pe septemana: joi'a si Duminec'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la expeditura foiei pe afara la c. r. poste, cu bani gata prin scrisori francate, adresate catre expeditura. Pretulu pnenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ar' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu, pentru a dou'a ora cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu, in 5|17 Februaru 1867.

O sedintia estraordinaria.

Sabiu 4 Februaru.

Eri tinu Comitulu Asociatiunei romane pentru literatur'a si cultur'a poporulu romanu, sub presiedinti'a Escelentiei Sele Metropolitulu Andreiu Baronu de Siagun'a o sedintia estraordinaria. Motivulu la acesta sedintia estraordinaria fu urmatorulu:

Unulu dintre dd. membrii ord. ai comitetulu Asociatiunei, aflatoriu cu locuinti'a in Clusiu, a nume Domnulu Consiliariu de scole Dru Vasiciu, incunoscinti'za pre Presidiulu comitetulu despre incuviinti'area, din partea Inaltei Cancellarii aulice transilvane din fondulu de biliarde, a patru stipendii de cate 600 fl. pentru acei individi, pre cari i voru alege acele corporatiuni din ti'era, a caroru scopu este inaintarea unui seu altui romu de cultura, — ca sa calator'esca la expozitiunea universal'a, ce se va deschide cu 1 Aprile a. c. la Parisu. Mai departe incunoscinti'za, ca doi magiari si doi sasi suntu deja desemnati sa capete aceste ajutore si opin'za, ca si romanii aru fi cu cale sa cera doue stipendii de felulu acest'a. Comitulu in principiu a primitu opiniunea dlui membru in privinti'a cererei stipendieloru si pentru romani si s'a conclusu, ca sa se si faca pasii de lipsa. Greutatea cea mai mare se ivi la modalitatea alegerei tramitendiloru fatia cu scurtimea tempulu.

Ne oprimu aci in referarea meritulu afaceri, pentrucu seu in nrulu acest'a, seu in celu urmatoriu, vomu fi in pusetiune de a public'a protocolulu Comitulu atingetoriu de cestiunea acest'a.

Cumca interesulu de afacerea acest'a merita tota laud'a este afara de tota indoie'l'a. Numai pote ca era si mai bine, deca seu dlu membru seu altulu, seu sa dicemu si alti fii ai natiunei, caroru le era cunoscuta aplacidarea astoru felu de stipendii, incunoscinti'a mai de tempuriu pre comitetulu Assoc. despre asi'a ce-va, pentrucu in restempu de siese septemani e greu a petitiuna dupa aplacidarea unui seu doue stipendii, a alege pre acei ce au sa calator'esca si acesti'a a se gata de unu drumu asi'a indelungatu.

Ori cum e in sa, trebuie sa aplaudamu bunavointi'a si interesulu celu aretatu in asta privintia si credemu, ca mesurile luate din partea comitetulu suntu cele mai corespundetore, dupa tote impregiur'arile mai susu atinse.

„Archivulu pentru filologia si istoria.“

In fine vedemu realizata dorinti'a eruditulu nostru barbatu a Dlui Can. Timoteiu Cipariu si putemu dice si a intelegintiei romane, candu vedemu publicistic'a nostra inmultita cu foia despre care anuntiasemu si noi in nrulu . . . „Tel. Rom.“ din anulu trecut. Fiindca atunci nu amu pututu da deslusiri mai detaiate in privinti'a acestei intreprinderi, credemu ca vomu satisfacere in tota privinti'a, candu vomu lasa sa vorbesca in acestu obiectu mai intaiu insusi

Program'a Archivulu.

Eata ce dice acea programa:

I.

Suntu 20 de ani incheiati in 4 Ianuariu

1867, de candu a aparutu Nr. I. din Organu, intaiulu jurnalulu politicu-literariu, nu numai in imperiulu austriacu ci in tota romanimea, scrisu intru regu cu litere latine.

Scopulu lui fuse nu intru atatu politicu, catu literariu, filologicu-istoricu, precum arata acea seria lunga de articuli despre limb'a roman'esca, gramatici, ortografici, cari, mai alesu sub titlu de Principia de limba si de scriptura, s'au inceputu inca in Nr. IV. (27 Ian. 1847), si numai misc'arile politice din anulu urmatoriu le-au precurmatsu in Nr. LXIII (10 Mart. 1848).

Deca vieti'a acestui organu de publicitate nu era atatu de scurta, si deca cercust'arile, dupa acea calamitate publica a patriei, sufereau reinceperea si continuarea lui, se putea spera, ca o parte din scopulu, ce ne propusesemu, s'aru fi realizatu mai curendu si mai precisu: stabilirea ortografi'ei romane cu litere latine.

Dela 1850 inc'ee, „Gazet'a Transilvaniei“ pre incetu si-a mutatu portulu, din „civile“ in latinu, camu cu ortografi'a organulu. Dupa ea Telegrafulu, totu asemenea. Ear dupa ele nu a mai aparutu nici unu jurnalulu, politicu au de alta natura, in imperiulu austriacu, pana astadi, care sa nu se fia scrisu cu litere latine si cu ortografi'a organulu, seu deca cui-va mai place a dice: cu ortografi'a Comisiunei filologice din 1860, — bine reu; seu multu putinu; caci diferentiele si variatiunile nu-su de mare insemnate.

Ce e mai multu, inca si fratii nostri cei din afara si-au desbracatu de totu intr'ega jurnalistic'a de literele „civile“ si o au infoliatu in cele latine. Numai catu, chiaru si pentru inceputu, form'a scrierei limbei romanesci, atatu e de „pocita“ in acele jurnale, catu te prinde durerea, de ce patiesee bi'e'ta limba roman'esca.

Aici diferentiele si variatiunile atatu suntu de colosali, catu si in ochii celoru mai rabduri, mai indiferenti, mai nepasatori, suntu nesuferite. Cu atatu mai multu in sa suntu nesuferite in ochi celoru mai vii, mai infocati, mai decisi, ca sa nu dicu si ai celoru mai intielegetori si pricepetori, incatu in anii mai din urma pare ca publiculu romanu era pre aci pre aci, sa se resc'ole in contr'a scriitoriloru romani de prin jurnale, carti seu brosiure, pentru ce nu se intielegu sa puna odata capetu la atatea noue si noue divagatiuni cari de cari mai cornurate.

Noi, cari mai bine de 40 de ani amu urmariu cu cea mai via atentiune tote fasi-le literatur'ei romane, si in specie ale desvoltarei limbei si ortografiei romanesci, si amu luat parte activa in mijloculu undeloru acestei fortune, amu ave dreptu, pote mai multu decatu mai toti, de a ni se uri de atatea fluctuatiuni, si de a ne perde patienti'a, — amu fi doritu, ca publiculu sa fia avutu mai multa rebdare pentru scriitorii nostri, si sa le lase inca liberu cursulu vre-o 20—30 de ani, pana candu chiaru literatiloru nostri li se va uri de atat'a discordantia, si voru simti de sinesi necesitatea de a se impac'a in pareri si a se concentra intru un'a.

De altmintrea amu tota temerea, ca cu reulu nu vomu esi la cale, ci numai cu binele si frum-

sulu. Reulu aici e tota autoritatea, personale au comunale; si ori cine se va incerca, individuu seu societate, a dicta publiculu romanu, cum se scrie, numai paia si va aprinde in capu; precum unii au si patit'o.

De aceea in sa totu amu fostu de parere, precum si astadi sum, ca omenii competenti sa nu-si precurme cercet'arile seri'ose, severe, conscientio'se, asupr'a limbei si formeloru ei gramatice si ortografice; pentru ca asi'a pre incetu sa se netediesca calea, ce aru duce mai curendu si mai sicure la consensulu comune.

Din acestu punctu de vedere amu plecatu si inainte de 20 ani, incependu publicarea organulu, si acum dupa 20 de ani.

Principiile, ce le aveamu atunci, le amu si astadi. Cercet'arile, ce le-amu continuatu de 20 de ani inc'ee, mau confirmatu si mai tare in parerile, ce le-amu adoptatu atuncea. Si nu pociu spera, ca convictiunile ce le-amu castigatu si nutritu in 40 de ani, sa le mai potu schimb'a cu altele.

De aceea ne-amu si propusu, in acestu nou organu de publicitate, a ne desfasiura pre incetu ideile, a ne produce ratiunile si motivele, a desleg'a indoielele, a indrepta parerile, — si in urma, ca sa fimu sinceri si coscientiosi, a ne corege si pre ale nostre, unde ne vomu fi aflandu ca amu ratecitu, seu a le reduce la o mai buna armonia, unde pana acum nu amu fostu observatu, ca e discordantia.

II.

In sa e unu lucru cunoscutu, cumca discussiunile, mai alesu cele prea lungi si prea dese, de asta natura, nu-su dupa gustulu fia-carui'a, inca si mai multu, deca discussiunea e nevoita a se tinde la cercet'ari erudite si conclussiuni strinse si departe deduse, la cari pentru ca sa fia bine si de plinu intielese, de multe ori e de lipsa o atentiune incordata si o cunoscintia mai esacta de materi'a filologica, carea aru fi a se presupune in fia-care lectoriu, ci nu se afla asi'a precum se presupune.

De aceea, pentru a da o mai mare varietate argumentulu, si a desdauna pre lectoriu de desgustulu, ce l'aru pute simti, amu creditu de lipsa si acum ca si ore candu in organu, a se adauge cercet'ari si de alta natura in sa omogenie, cum este istori'a nationale, ce e strictissime impreunata cu limb'a si filologi'a romana, ca si la tote poporele. Caci cu esistinti'a seu caderea limbei ori carui poporu sta seu cade si istori'a aceluia, si unde a incetatu limb'a, a incetatu si vieti'a lui, iara mortii nu mai au istoria.

Au nu si limb'a unui poporu, si fasi-le prin cari au trecut, suntu partea istoriei lui? Si au nu chiaru si acele fasi nu suntu cauzate prin evenemintele istorice, prin cari au trecut si poporulu si limb'a lui?

Deca in limb'a roman'esca voru fi cuvinte si forme, de exemplu, dacice, gotice, slovenesci, unguresci; turcesci etc. au nu voru fi ele remasitiile comerциului intre romanu si intre acele popore? Unui comerciu, nu numai negutiatorescu si paciuitu,

ci și asupritorii și dusmanosii, însă totu comerțului.

Și câte puncte întinse sunt în istoria romanului. Străinii și până astăzi stau înspăimântați înaintea istoriei romanului, că înaintea unei enigme, înca și străinii de mare nume și de cercetare profundă, — se fac a fi înspăimântați, ceea ce pentru noi totu un'a este.

Căci a noastră a românilor detoria este, a le lumina cu faclia istoriei, și asiă de chiaru, câtu nu numai cei cu doi ochi, ci chiaru și orbii să le vedea.

Aceste sunt punctele programei Arhivului, ce ni le-amu luat de scopu, de cari câtu de puțin de ne vomu apropiă, totu amu propasita și e unu castign.

Românulu totu deun'a si-a adorat limb'a sea; și istoria lui, de a și fostu une-ori foarte trista, însă infalsifică și pagine atâtu de ilustrate, câtu se pôte laudă cu virtutea străbunilor sei.

Putine popóre au fostu, cari, ori câtu de ilustrate sa fia fostu, sa nu-si aiba și pagine triste, pline de calamități, ruine, și în urma de pericole totale. Nici Greci'a, cu totu eroismulu Spartaniloru dela Thermopylae, și cu tota întiepciunea admirabilă a lui Temistocle, nu potu sa scape de servitutea persesca și de devastarea Atenei. Rom'a însăși, care se redicase la culmea puterii celei mai înalte, înca cadu sub loviturile barbare.

Ce mirare dara deca și românulu straplantatu în sinulu barbariei, și lasatu de buna ora în voi'a Daciloru, Gotiloru, Avariloru etc., cadu sub amarulu jugu alu servitutei?

Nu acest'a e de miratu, ci mirarea cea mare e, ca intru atari impregiurări nu s'a suflatu, că pulberea; de pre fati'a pamentului.

De aceea subscrisulu cautandu la dorinti'a generale a tota romanimeea, că dupa ce s'a delaturatu cu totulu scrierea cu litere „cirile“, și s'a adoptatu alfabetulu latinu pentru limb'a romanescă, sa se afle o chieie amesurata geniului limbei și indigentiei comuni, spre usuarea acelu alfabetu pre câtu se pôte mai regulatu și mai usoru, de o parte, — de alta cautandu și la unele puncte mai susu atinse din istori'a poporului românu din părțile Daciei, — s'a determinatu a deschide acesta fôia curatu literaria romanescă, spre cercetări filologice și istorice, sub titlu de — „Arhivu pentru filologia și istoria“.

Cuprinsulu lui dar va fi:

a) filologicu, despre originea și natur'a limbei romanesci, de ortografi'a, gramatic'a, sintactic'a, lexicologi'a ei, se'u totu ce se tine de filologi'a limbei romanesci, ilustrarea, rectificarea și fipșarea ei.

b) istoricu-geograficu, despre originea și templările poporului românu, dela intâi'a aparițiune pre pamentulu Daciei până astăzi, cercetări archeologice, topografice, etnografice, se'u totu ce se pôte ilustra, clarifică și determină vre-unu punctu din istori'a romanului se'u a altoru popóre, cu cari istori'a lui e împreunata, civile se'u bisericescă.

Acestu cuprinsu se va tractă în disertatiuni, articli, corespundintie, recensiu, documente, notiie etc.

Ajutoriu la acesta întreprindere ne-a promis D. prof. gimnasiale I. Moldovanu, cunoscutu publiculu romanescu din lucrările se se filologice și istorice.

Condițiunile publicării se afla pre pagin'a ultima a acestui numeru. T. C.

Resunetu din marginea Campiei.

Muresiu Osiorheiu 10/2 1867.

On. Redactiune! La cetirea art. corespundintei B. din Blasiu din „Gaz. Trans.“ nr. 5 1867 m'amu indignatu până în cele mai dinlăuntru sufletului, și potu în credința sa-ti marturisescu, ca totu sufletulu romanescu, carele are numai puțină

pricepere, nu de politica, dara de lumea acest'a înca s'a indignatu și intristatu foarte. Ba credetimi onorata Redactiune! ca până și pre străinii, cari au aflatu, despre cele scrise în Gazeta nr. citatu, i amu auditu vaierandu pre români, deca au ei atari oameni în sinulu inteligintiei lor, că sa ese în publicu cu astfelu de insinuări asup'r'a unui Metropolitu.

Deci sa me întorc la cele scrise din Blasiu în Gazeta. Dlu coresp. da decursulu pertraptărilor, în forma de protocolu, din conferinti'a natiunala în Alb'a Iuli'a, permitendu, ca acest'a o face; din cauza, căci „este luat de „T. R.“ în nr. dela 1 Ian. dupa nume, spunendu câtu de schimbaciosu e în părerile se se politice și voindu a constată, ca la conferinti'a memorata nu i s'a întemplatu nimic'a neplacutu.“

Domne! câtu de tare e maculatu dlu corespundinte B. din partea T. R.! A trebuitu sa se spele, că sa nu remana despoiatu de onore înaintea lumii și scurtatu în autoritatea renumitei se se autorități politice. Durere! însă, ca densulu, parându se a fi mangitu s'a spalatu toem'a cu mangiala și lucru naturalu, ca sa mangitu numai mai tare.

Alt'a a fostu cint'a, care figură în mintea Dlu cor. B. și în care au vrutu sa-si descarce arm'a umpluta cu materia suferitória numai de simțirea Dsele.

A fostu Metropolitulu gr. or. Siagun'a, carele trebea sa-si ia odata resplata pentru atatea „daune facute natiunei române.“ Asiă e! de Metropolitulu Siagun'a s'a acatiatu subtilulu nostru coresp. B. și pentru ce? Pentru ca acest'a are atatea titluri la radicarea natiunei române în Austri'a și pentruca a facutu de acest'a a devenitu nu numai în lăuntru Imperatiei, dara și în Europ'a cunoscuta și respectata; pentruca în fine dupa multe cate amu puté aduce înainte, acestu Metropolitu, espusu acum defaimăriloru cătoru-va nerecunoscatori și numai aproape vediatori, este unu fiu și barbatu alu natiunei române plinu de merite pre terenulu eclesiasticu, scolasticu și politico-natiunala, pre care Metropolitu, altu fiu alu natiunei, de-si nu aru fi fostu mai puțin neobositu de securu nu l'aru fi pututu suplini.

Acum sa venim asup'r'a esentiei, acelu „protocolu“, pentruca noi n'amu fostu acolo sa scim amănuntele că dlu cor. B. și sa vedem unde es după acelasu protocolu rezultatulu.

Dlu coresp. B. dice ca Metropolitulu Siuluti n'a acceptatu propunerea drului Ratiu, privitória la tramitarea unei deputatiuni, fiindu dubiu despre efectu. Totu din asta cauza nu partini, precum se vede din „protocolu“, propunerea Drului Ratiu nici Metropolitulu Siagun'a nici Presedintele trib. supr. Popu. Din acestu articulu se'u forma de „protocolu“ se vede ca propunerea, ca sa se tramita doi agenti nu se aproba de coresp. și de alti 2 doctori. Din decursulu convorbirei barbatiilor in sa se vede, ca câtra fine a ajunsu lucrulu de Metropolitulu Siagun'a se „declara (aceste sunt cuvintele „protocolului“) ca deca e a se duce unu memorandu la imperatulu, în ori si ce casu, atunci Elu se resolva a merge cu memorandulu înca sub aceste conditiuni: că memorandulu sa fia asiă facutu, încatu sa-i placa si lui...“

Noi pre aici nu scim celu va fi induplecatu pre Esc. Sea Siuluti se repetesca de mai multeori, ca „mandatari'a“ că capu natiunationalu pentru densulu a încetatu. Destulu însă ca lucrulu de capetenia e memorandulu și acest'a între cei mai bețrâni și mai maturi ai conferintiei, dupa cele scose din „protocolu“ și cu deosebire din finea acestui'a se vede ca lucrulu a remasu că sa se faca memorandulu și sa i se tramita si Metropolitulu Siagun'a, ca sa-lu vada. Ca va fi disu ca se-i placa si lui, o credem, pentruca ce românu cu anima și simțiu natiunala aru fi pututu dori unu memorandu, de care sa se

searbescă, acum în momente critice și pre care memorandu eră sa-lu asterna regimulu? Ca se va fi disu ca sa nu vatem pre regimu și Imperatulu e acest'a o crima?

Se'u dora acei ce facu memorande și petitiuni au de scopu numai se vatem pre Imperatulu și pre regimu? Au nu sciu ei, ca pentru vatemarea Imperatulu și a autorităților suntu legi penale?

De câtu mi se pare ca întieptulu coresp. B. de mult'a-i întiepciune nu mai scie ca dreptulu se pôte depune în unu memorandu și fără de a vatemă, și de aceea joculu astu eroicu alu fantasiei se se, ca numai celu ce vatem a face brava.

Celelalte blasfemii ale unui teneru fără de esperintiă le trecem cu vedereasi speramu, ca densulu din amarele lectiuni ce i se dau de unu anu și jumetate, atâtu în Gazeta câtu și în Telegrafu și pre aiurea, va avé ocașiune sa invetie ce-va, și pre venitoriu celu puțin va tacé și nu se va mai amestecă unde nu-i ajunge nasulu. Scopulu este ca dupa puterile mele se aretu ca între cei ce se sciu întielege au fostu întielegere și si rezultatulu și de aceea numai cu parere de reu trebuie sa constatamu ca cei ce au „tacutu“ va sa dica au consimțitu cu parerea din urma despre cele ce erau a se face cu memorandulu și dupa cum dice însusi protocolulu si-au revenitu a fi asiă de confidentiali încatu totu dupa protocolu s'a facutu și glume între densii: pre urma au succitu lucrulu, că sa se faca unu scandalu asiă mare. Eu concedu ca si dlu coresp. și ceilalti doi doctori voru fi studiatu cu progresu, suntu însă oameni tineri și asiă sa me ierte, dara în agerimea lor politica nu putem avé acea încredere, carea o avem în Escelentiele Loru Metropolitii. Sfortiarea întrebuintiata, — că sa si ia Metropolitii amanuendi (Handlangeri?) lângă sine pre dd. Baritiu și Ratiu, candu avea sa duca unu memorandu gal'a este unu semnu de neîncredere, și a i se vede ca cei ce se fereau de spionagiu vrea sa le dea ce? Metropolitiloru. Draguti de tactu și definetie! draguti de întiepciune și înca politica! Apoi întrebarea pusa de dlu coresp. B. Drului Hodosiu și Ratiu: nó da ce diceți? în ce sta lucru, încredeti-ve Metropolitulu Siagun'a? precum si darea articululu acestui'a improscatori cu materi scose din magazinulu Dlu coresp. B. sémena a conveninti'a fundata și insotita de prudentia?

Ce frumosu eră, candu nimenea din cei de fatia nu mergeau cu cugete rezervate acolo, precum se vede din desu mentionatulu protocolu ca au fostu unii. Ce bine eră, pentruca români castigau cu multu mai multu deca întielegendu-se, lucraru în tacere și priveghiau asup'r'a causei natiunale. Ei atunci înlăuntru avéu linisce în afara respectu. Acum însă toti cei ce se cocotieau și ei între oameni conducatori de natiune s'au aretatu sirmani sirmanuti, asiă încatu aversarii nostri sciu căti suntu barbati de lupta și vedu, ca de cei ce facu numai gura, potu fără de grigia sa se culce pre care urechia le place.

Din Pest'a.

Celimu în „N. Fr. Pr.“:

„Sciri private din Vien'a anuntia, ca Deák au fostu primitu de Maj. Sea Imperatulu în 8 Fauru pre la amedi într'o audientiă privata intima. Unele telegrame voru déjà scia, ca în audienti'a acest'a aru fi fostu vorb'a numai despre afacerile ungare și ca la cererea Maj. Sele Deák aru fi datu înca unele asigurări și deslusiri spre multiamirea monarchulu; unu altu telegramu spune, ca în audienti'a acest'a s'aru fi vorbitu și despre afacerile complanării și ca Deák si-aru fi datu opiniunea, ca procedur'a cea mai corecta aru fi, deca aru asterne regimulu propunerile de complanare senatulu imperialu că propunerile ale regimulu; de ore-ce însă nu se pôte crede ca regimulu va primi propunerile acestea en bloc, din care cauza de siguru aru puté deveni de

lipsa negociațiunii, cari nici decum nu s'aru pute face tocmai între ambele corpuri de reprezentare și prin mijlocirea regimului, pentru aceea aru fi mai bine, decât regimul s'aru multiam, sa c'era aprobarea principala a senatului imperialu în privința lucrului complanării, eara negociațiunile proprii sa le lase cu totul dietelor imperiali, cari aru duce negociațiunile acelea prin delegațiuni speciale. Telegramelor acestor'a însă nu se p'ote dá pre multu credimentu.

În Vien'a se vorbesce, ca séu ambele Majestáti séu numai Imperatul singuru va merge nemijlocitu după denumirea ministeriului respunditoriu la Bud'a-Pest'a și ca voru avé o primire entusiastica, de óre-ce se facu déjà dispozițiunile cele mai suprabundante pentru celebrarea instalațiunei ministeriului respunditoriu. Asemenea se vorbesce multu și despre încoronarea fitóre, carea însă cu greu s'aru putea întemplá înainte de lun'a lui Maiu. Despre planurile cele dintâiu ale ministeriului denumindu se anuntia urmátórele: Înainte de tóte si va cere ministrulu de finantia dela diet'a imperiala plenipotentia, ca pâna la alta renduie la sa scóta contribuțiunile de pâna acum'a; ministrulu de resbelu va cere încuviințarea de 30,000 recrute. Pâna la regularea cestiunilor celor de dreptulu de statu fiacare ministru si va prelucrá propunerile sele reformatóre, cari le va asterne apoi dietei tiei, cá proiecte de lege; cu deosebire voru avé multu de lucru ministrii de justitia și de comunicațiune. Se va introduce o condica de totu noua, și o sistema noua de invetiamentu și se va restituí urzél'a sistematica de drumuri de canaluri și de căli ferate.

Mare perplexitate i causé dia partitei lui Deák și ministeriului satorirea comitatelor, de órece status quo, chiaru și după opiniunea publica, nu se mai p'ote prelungi. Cu atâtu mai puțin nu vrea sa restaure die ministeriulu nici comitatele legali dinainte de an. 1848, și acést'a din dóue cause. Mai întâiu se teme de turburarea, carea e împreunata neevitabilu cu machinațiunile sangeróse de alegere, care aru putea deveni periculósa, pâna candu nu e consolidata înca ordinea cea noua a lucrurilor. După aceea se teme și de opozițiunea, ce o aru face comitatele cele vechi contrarie centralizațiunei ministeriale, care e recunoscuta de necesaria. Pentru aceea partit'a lui Deák séu va elaborá prin însăși diet'a tiei unu statutu provisoriu pentru comitate, séu va imputernice pre ministeriu, cá pâna la alte sa organizé elu după parerea sea comitatele; și acést'a din urma e mai probabilu, de órece diet'a nu va avé tempu a se ocupá cu comitatele. Deci ministeriulu va delaturá partea cea mai mare din oficialii vechi însă nu va redá nici decum comitatelor autonomi'a loru depliná. Oficialii noi p'ote ca se voru denumi și adeca oficialii politici provisoriu, eara cei de justitia definitivu, de óre-ce partit'a lui Deák vrea sa delatureze alegerea judicilor cercuali. Se întielege de sine, ca stâng'a va face opozițiunile cele mai mari în contr'a tuturor reformelor, cari aru micșorá autonomi'a comitatelor.

„H. Ztg.“ aduce o coresp. or., în care d'ice ca lucrurile nu stau nici de cum tóte într'o ordine asiá buna, ei mai suntu înca de a se delaturá unele dificultáti în privința ministrului de apărare alu tiei ungare. — Mai încolo d'ice, ca precum se aude, nisce malitiosi aru agitá pentru o demonstrațiune în contr'a lui Deák. —

Rescolirea acést'a — carea a capatatu impulsulu prin epistole circulátóre pre submána ale patriei celei mai desperate a emigrațiunei, în cari se cuprinde provocarea, cá sa mai perseveré die o clipita în opozițiune fatia cu Austri'a pâna se voru întórce lucrurile, ceea ce trebuie sa se întemple câtu de curendu, și sa nu între în curs'a elaboratului despre afacerile comúni, — s'au nimicitu prin ratiunea sanatósa a populațiunei.

Existențele întunecóse, cari aru fi vrutu sa puna unu spectacolu în scena, aru fi trebuitu sa vina la convingerea aceea, ca lucrurile loru suntu espuse pericolului, de a fi tăiate în bucáti din partea cetățienimei, carca doresce relațiuni regulate. — Dela nisce ómeni de altmintrea simpli, cari nu stau în afaceri politice s'aru fi făcutu observarea: „Audóra crede contele Th. Es. . . și Gy. . . K. . .“, ca Pestanii se voru predá pentru placerea lui Bismarck la rol'a de maimuția, pentru cá sa fia întrebuintia de cést'a din urma de agitatori mituiti?“

Din o coresp. privata aflámu, ca luna viitóre se va ceti în dieta unu rescriptu imperatescu, pre carele l'au adusu Deák.

De lâng a Cheia Turdei,

27 Ianuaru 1867.

Dle Redactoru! Pâna erá lucrurile tiei mai resboiése necesitatea aducea cu sine, cá jurnalele sa se ocupe cu obiecte de aceea, cari taia fórte adencu în sfer'a întregului imperiu, însă acum după ce de o parte jurnalulu „Tel. Rom.“ ése într'unu formatu mai mare, care multiamumesce pre publiculu cetitoriu, de alta parte fiindu ca politic'a cloceste, și nu scimu pentru noi ce pui va sa scóta la lumina, de mierla séu de scorpia, sum de sperantia, ca în colónele mentiunatului jurnalulu li se voru dá locu unor întemplári din pártile aceste, din cari sa se convinga on. publicu despre liber'a alegere — și egal'a îndreptátre, trambitate cu gur'a și puse și pe mu'ta și suferitóreá hartia, însă în prassa contrariu séu alternativu usuate. —

În comitatulu Turdei, în cerculu Ariesinului, în dilele trecute dlu Jude procesuala respectivu au provocatu în comun'a G. C. pre membrii comunali sa-si aléga reprezentantii sei, prin urmare alegendu de Jude comunalu pre unu individu magiaru firesce, Dlu szolgabireu au încuviințiatu alegerea și pre jude l'au întaritu. Eara alegendu de notariu unanimu pre unu Dnu individu român, care de mai multi ani cu indestulare obtéseca au continuatu dirigatori'a aceea, Dlu szolgabireu, din propri'a sea auctoritate, n'a voit u a-lu recunóscce, și a-lu întari, dara va ve-ti mirá din ce cauza momentósa, eata ca în publicu iau disu: ca numai p'ote fi notariu — decât nu au datu votulu seu la Dlu Tisza Lászlo cu privilegiu alegerei deputatiloru la diet'a pestana. — Notariulu în contr'a procedurii acéstei'a întortocate, au recuratu la comitatu, — vomu vedé rezultatulu.

Altu casu despre liber'a alegere totu în acestu comitatu în cerculu Câmpiei în comun'a M. U. Acolo sub absolutismu li s'a fostu pus unu notariu cá candu aru fi picatu cu plói'a; p'ote de aceea si d'icea, candu avea voia buna: ca densu e d'ieuulu (!?) loru. În decurgerea unui anu abia le-au succésu ómeniloru nostri din acea comuna, după multa ostenéla, dovédindu númerose nesuferibile escese, alu eliminá. Prin urmare acea comuna devenindu vacanta de notariu, din partea dirigatoriiei politice respective s'a încunoscintiatu poporulu comunalu ca în 25 Ianuaru n. va fi alegere de notariu în presentia dlui Vice-comite. Acestu terminu s'a făcutu cunoscutu și posesorileru estranci, cá sa iée și densii parte la alegere, dara ne pomenirámu în 24 Ian. nou, pe neasceptate, ca pre membrii comunali i onora personalminte Dlu Vicecomite și cu dlu Jude procesuale, care din urma au adusu cu sine și unu aspirantu românulu la acestu postu, formalu întrebati fiindu membrii comunei, — pre cine aru voi sa le fia notariu, densii au numitu pre unu individu din sinulu loru. Firesce ca comun'a-i curatu romána, dara s'aru insielá care aru credé ca s'au implinitu dorint'a poporului, cáci dlu Vice-comite cu arguminte filosofice, pre recomandatulu de d. Jude procesualu l'au departatu ca i streinu, și a documentatu poporulu ca sciu densii ce patiescu cu streinii, pre alesulu poporului la declaratulu de neaptu, și sa vedé

minune! ca s'a aflatu salvatorulu în acea comuna, uniculu magiaru care e procopsitu! cáci e dirigatoriulu în domenu profescu, pre acést'a l'au învoitu totu spunendu-li-se înainte — sic volo, sic iubeo. Haru domnului, ca are comun'a notariu prin liber'a alegere. — Amu documentatu restaurárele prin alegeri libere, — dara amu fostu disu ca voiu aretá și egal'a îndreptátre. Déca cele susu însirate s'aru paré cui-va ciadate, va avea a uitá acele, cáci suntu întemplári cotidiane, candu va ceti, cum se realizéza egal'a îndreptátre în cele spirituale séu eclesiastice. — Noi românii ne tînem stensu, ca în Sabiiu diet'a tranna din 1863/4 au legiutu prin I art. dietalu, ca atâtu natiunea romána, cátu și confessiunile cristiane, cá atare si cea ortodoxa gr. res. e recepta și egalu îndreptátre, acestu articulu s'a recunoscutu și sancțiunatu de Maj. Sea prégratiunulu nostru Principe și Imperatu, după care urméza lucru fórte consecventu și naturalu, cá tóte alte suprematisári, cari în tempii cei vitregi silnicesce s'a usuatu în contr'a vre-unei confessiuni, tóte acele au de a încetá. Cea mai aparenta mestecatura confessiunala se afla între relegile gr. orientala și gr. cat. la casetorii, ca de-si românii suntu totu de o natiune, dorere! ca cu relegea-su fránti în dóue párti. În tempurile antimartiale, relegea gr. or. fiindu numai tolerata, pre lâng a alte lacrimande suferentia cu cercári de a o tola totalu — i s'au ciuntatu și dreptulu în cause matrimoniale, adeca: ori si care parte a fostu unita, acolo se copula, acum după-ee radiele egalei îndreptátre și la cei de confessiunea gr. or. s'a ivitu, dorescu, jure merito, pretindu cá si densii sa se adape cu nectarulu egalitáției. — Pre multi dintre demnitarii bisericesci gr. catolici iau desceptatu simtiulu umanu, cari concedu sa se puna în lucrare dreptulu egalei îndreptátre „cá preotulu miresei sa fia cununatoriu“, dara se afla înca unii cari séu pentru interesu materialu, séu pentru ambițiune, séu daunós'a invidia, în asemenea ocasiuni pórtá pre cristiani dela Pontu la Pilatu — pâna-si urescu dilele. La unii cá acéstia grosi la cerbie li se p'ote d'ice sa-si despainsnedie ochii mintiei, sa priméseca adeverat'a justitia „Ce tie nu-ti place altui'a nu face“, adeca neaparandu-le bine se fia asupriti séu supremisati de alte natiuni. Óre punendusiman'a la inima, bine le cadé sa asuprésca pre conationalii sei, sa nu avem ori-care mirare, candu fostii possessori lamentézá după fostii iobagi, după ce experimentámu asemenea indignatiuni și din partea fratiloru conationali de legea unita, dóra vomu concludé, cu sentint'a celui'a care în culmea necadiului au debuitu sa fie candu au disu: fiat justitia, aut pereat mandus; S. P. M.

Eveneminte politice.

Sabiiu 4 Februaru

În liniile cele din urma de sub rubr. Pest'a amu făcutu amintire de cetirea unui rescriptu p. n. carele se va ceti luni în cas'a ablegatiloru. Unu teleg. alu „Sieb. Bl.“ constata acést'a scire și adaugé, ca cu acea ocasiune se va predá contelui Andrássy presidiulu ministeriului, la a cáru propunere va urmá denumirea ministriloru. Totu în acea depesia se spune, ca presuntivii ministri au fostu alaltieri primiti în audientia de Majest. Sea si mai însusu d'ice ca desbaterile în privința complanării au ajunsu la unu finitu favoritoriu.

Diuariele de Vien'a au puținé cuvinte pentru situatiunea cea noua. Din ele vedemu numai o amânare a denumirii ministerieloru de ambe pártile imperatiei. Ba se d'ice ca Deák n'aru fi pututu întogmí trebile asiá de bine încátu sa se delature totu scrupulii în Vien'a. —

În privința Orientului se vorbesce, ca suntu pertratári diplomatice și înca seriése între cabinetele europene. Tóte se unescu într'acolo, ca sórtea creștiniloru din Turci'a sa se îmbunătătesca. Se spune ca de unele párti se cere încorporarea Epirului și Tesaliei la Greci'a. — Prógatiunile de resbelu paru a fi în tóte párti la ordinea d'lei.

Fenesiu pre Ampoiu in Februaru. (Capetu)

Mai dăce on. domnu M. L. căci cestiunat'a scôla s'aru află de multu gat'a, s' ca in aceea, cu ocaziunea visitărei scôleloru aru fi depusu esamenu în 10 Iuliu 1866 Inaintea Ilustr. Sele Dr. Vasiciu, le care eu amu a observă numai urmatôrele: Căci necum sa se fi pututu tîne esamenu in aceea scôla — fiindca edificiulu pre atunci abiă eră redicatu numai in bârne (pâretii) și coperisiulu numai pâna la jumetate, — de ôrece abiă in lun'a lui Decembre i-au succesu a vacalufi numai o casa pentru copii și ai pune usia și feresti, asiă cătu candu se adunara copiii erau pâretii inca umedi — iara ceealalta casa pentru invatietoriu inca la vér'a viitôre de o va gatá, apoi inca mai lipsescu cu totulu tinda (bucataria) și camera. — Iara incătu atârna despre asertulu dlui M. L. prin care numai Dsea aru fi voit'u a negá $\frac{1}{3}$ parte competintia din scôla și lăf'a invat. nesciindu dsea a-si motivá asertulu decătu căci poporulu gr. cat. nu are dreptu pentruca numera numai 30 căsi (nu-i dreptu căci numera preste 40) uitandusi in sa de alte motive, cari stau în contr'a voiei dsele. — La care in sa subscrisulu in numele intregului poporu, voiu ai documentá dlui M. L. căci totudéun'a din vechime și pâna in diu'a de astadi au avutu și are poporulu gr. cat. dreptu de a pretinde $\frac{1}{3}$ parte — precum dela alte venituri bisericesci asiă și scolastice — cu urmatôrele prea adeverate motive:

1. Poporulu gr. cat. de-si constă numai din 40 căsi, totusi in privintia stărei materiale face mai multu că $\frac{1}{3}$ parte din intréga populatiunea comunei, — pentruca proprietarii cei mai mari de mosia se afla de partea gr. cat.

2. Fiindca la edificarea scôlei s'au chieluitu prin repartitii dupa starea materiala a poporului — la care poporulu gr. cat. cum dăca a chieluitu celu putănu $\frac{1}{3}$ parte. —

3. Fiindca lăf'a fipsata din partea comunei de ambele confessiuni constă din arend'a de 3 luni și ce nu se ajunge pâna la 100 fl. v. a. se face repartitie pe poporu deodata cu contributia, — dupa starea morala a poporului. —

4. Mai incolo, scie dlu M. L. pre bine — căci purtandu comenele bisericesci de ambete conf. mai in anii 1864 și 1865 unu procesu cu c. r. fiscu pentru redobandirea dreptului de 3 luni numai pentru comuna pre sém'a scôlei, — la acelu procesu precum s'a și pretinsu din partea dsele și a intregiloru reprezentanti bisericesci — amu datu și chieluitu la avocatulu care au purtatu procesulu, totudéun'a candu au datu și fratii gr. or. deodata din lădfile bisericiloru și anumitu biseric'a gr. or. 2 pârti iara biseric'a gr. cat. $\frac{1}{3}$ parte; scie dlu M. L. prea bine căci chiaru dela dsea amu primitu Cuietantia sub nume de $\frac{1}{3}$ parte la chiel-tuelile procesului. — Inca mai debuie dlu M. L. sa scie și aceea, căci acum de vr'o 12 ani totu mai purtămu la unu procesu iara cu c. r. fiscu, pentru redobandirea unoru fânatie bisericesci, cuprinse de acelasi fiscu cu puterea, — la acelu procesu dela urdărea lui in toti anii amu chieluitu din lad'a bisericiei $\frac{1}{3}$ parte. Prin urmare tare me miru cum și cu ce indrasnire, aru cutezá numai dlu M. L. — căci antecesorii dsele nu aveau cugete de acelea, pentru ca sciéu ca asiă s'au pomenitu dela inceputu, inca de candu poporulu gr. cat. constă numai din vr'o 20 de căsi, — a ne negá dreptele pretensiuni ale poporului gr. cat. mai ver-tosu fatia cu scôla. — Convinga-se dara dlu M. L. mai apriatu despre cele mai susu descise in punctele 1—4 și va puté vede căci insusi dsea nu scie ce dăce. —

In fine mai adaugu, căci aru fi bine dăca dlu M. L. s'aru lasá de sarcin'a dascaliei — căci vede dsea prea bine căci fiindu ocupatu cu unu poporu numerosu nu e in stare cá sa stee cu deadinsulu

și de copii, — mai scie dsea inca și aceea, căci comun'a Fenesiu postulu de invatietoriu s'au fostu obligatu nu prin preotii proprii, fâra prin altu invatietoriu privatu alu suplini. — Déca dsea aru fi lasatu a se asiediá unu invatiet. mirénu bine cu-a-lificatu nu mi-aru fi mirare, — in sa și cu invatietorii dlu M. L. s'au folositu de abusuri cumplite, candu insumi amu observatu, căci candu au venit in mai multe renduri niscari individi cualificati cari voiéu a se asiediá in comun'a nôstra cá invatietori; dsea se mai pune fatia cu acei individi de facé si licitatii, ca cum s'aru invoi mai lesne, pre candu apoi din cauza căci dlu M. L. fagăduié numai câte 30—40 fl. v. a. sciindu pôte ca aceea căci lăf'a invatiet. constă din 100 fl. v. a. nu a-veau curagiu a se aplicá in comun'a nôstra cá invatietori, deci dara: Nosce te ipsum! —

Acestea dupa cum amu observatu la inceputu le-amu scrisu singuru numai cá intregire a corespundintiei on. D. M. L., fâra a avé de cugetu a mai continuá la ori-ce observári, ce dóra s'aru mai face din partea Domnului M. L.; — totu deodata lu rogu cá astfelu de observári — sa nu mi le considere și mie de apucatura malitiôsa. —

Pre lănga care cu profunda stimatiune amu remasu alu multu on. Redactiuni.

Ioane Romanu curatoru gr. cat.
și inspect. mirénu de scôla.

(Amu primitu acést'a de mai susu spre a ne implini detori'a, pentru cá sa se póta audi in diu-riulu nostru și partea ceealalta. R.)

Bucovin'a. „Zukunft“ are o corespundintia din Cernauti despre o alegere dietala, carea da o caracteristica deosebita de demoralisatiunea dreptului de alegere. Spune adeca coresp., ca in G. H. venindu trei români din class'a tieraniloru, in sal'a de alegere, candu au fostu provocati sa spuna pre candidatulor, au depusu fia-care cu indignatiune, câte trei-dieci floreni pre mės'a comisiunei dicendu: „eata-lu aici e!“ O miscare generala a urmatu dupa acést'a in sal'a de alegere. Actulu de alegere s'a suspensu numai decătu și s'a inceputu eruirea originii acestui scandalu.

Resultatulu eruári fu, ca unu evreu au predatu sumele mentionate alegatoriloru in mâna, in momentulu candu intrara in sal'a de alegere, rugandu-i sa aléga pre dlu Pretoru T. (polonu). Tardiu dupa amédi se continuá alegerea și cine est' deputatu? vestitulu secretariu dela consist gr. or., némtiulu Schönbach!!! Zkft si face glosele sele la acést'a alegere, dara noi cari reproducemu nu mai dăcemu nimic'a!

Varietăti.

** In cetatea Clusului se facura pregatiri de manifestatiuni de bucuria pentru denumirea ministeriului ungurescu. De ôrece pregatirile acestea suntu urmate de nisce presemne turburatôre de ordine, pentru aceea tînu cetatienimea compusa din tôte clasele poporatiunei in cas'a cetatiei o consultare in privintia acést'a, in urm'a cărei'a, fu tramisa o deputatiune la Esc. Șea Dlu Gubernatoru, cá sa asigure sustinerea ordinii și a păcei, ceeace Esc. Șea o primí cu indestulire.

** (Dislocatiuni militare la marginea Boemiei.) Magistratulu din Reichenberg fu insciintiatu in dílele trecute prin diregatori'a districtuala, ca, dupa o declaratiune a comandei generale a tieriei, divindu-se unu anutempu mai bunu voru urmá dislocatiunile necesari de trupe și ca in cetatea Reichenberg are sa se strapuna unu batalionu si la intemplantu stabulu regimentului pe durata. Asemenea fu incunoscintiéta și cetatea Krakau, ca in tempulu celu mai scurtu se va dislocá acolo unu despartimentu de militari.

** Despre inarmarea Serbiei sosira din Belgradu urmatôrele sciri: In arsenalulu

din Kragujevazt se lucra di si nópte și se mai astépla totu acolo se sosésca 45,000 puseci cu acu (Zündnadelg) care se procura dela fabrice straine. Cu unu serbu care posiede mori proprie de prafu s'au contractatu o catime de 400,000 oca prafu de pusca. Regimulu Romaniei si-a procuratu 200,000 oca. Regimulu Serbiei a contractatu mai departe cu doi jidovi din Austria ca acesti'a in restempu de siése septemâni se procure Serbiei 2000 cai. La universitatea din Belgradu se propunu studii militare, iara studentii se asercita in arme in fia-care di dela 4 pâna la 6 ôre sér'a; se pregatescu cá in tempulu actiunei ei sa ocupe posturile de oficeri între armat'a poporala. Serbii dorescu fôrte multu momentulu in care sa pasiésca pre câmpulu de batalia pentru neependintia loru; tofi suntu entusiasmati. Serbiloru li este frica, ca Turci'a va incungirá erumperea resbelului predandu — pôte fi — cetătile Serbiei. In acestu casu in sa se amana tréb'a numai pre unu tempu — conflictulu cu pórt'a nu pôte sa se evite — căci serbii nu voru dara nici ca potu sa se paciuiésca inainte de ce-si voru avea libertatea completa.

** (O gluma englesa asupr'a miciloru palarii femeesci;) Diuariulu din Londr'a „Punch“ batjocoresce dimensiunile microscopice, la cari au ajunsu paleriele femeesci, dupa mod'a cea mai nóa. Acea fôia vorbesce de unu june casatoritu, care, cu fatia disperata, se cauta cu amendoué mâ-nile in busunarele vestei sele, și lănga densulu gratiôs'a consórta, care-lu intréba cu unu aeru ingrijatu: „Ti-ai perdutu orologiulu, iubite Enrice!? Nu, nu, dara-ti cumperasemu o palaria nóa si nu sciu acum unde amu pus'o.“

Nr. 3—1

Concursu. P.P.S.

Pentru intregirea statiunei vacante de invetiatoriu in comunitatea gr. res. Botinescu, ce e ingremiata inclitului comitatu alu Carasiului și protopresbiteratulu gr. or. românu alu Fagetului, se escrie priu acést'a concursu.

Cu acést'a statiune suntu tmpeunate urmatôrele emolumente anuale:

a) in bani gat'a 63 f. v. a.

b) in naturale: 10 meti de grâu, 20 meti de cucuruзу, 50 ponti sare, 100 ponti clisa, 12 $\frac{1}{2}$ ponti lumini, 8 orgii de lemne, 1 lantiu de livada, 1 $\frac{1}{2}$ jugeru de gradina și cuarturu liberu.

Doritorii de a ocupá acestu postu de invetiatoriu voru avé a inzestrá petitiiunile loru concursuale, timbrate dupa cuviintia, cu estrasulu de bo-tezu cu atestatu despre absolvarea cu sporiu bunu a cursului pedagogicu in institutul prepdialu din Aradu, apoi despre servitiu de pâna acum și portarea loru morale politica și astfelu inzestrate le voru substerne Venerabilulu Consistoriu dreptu maritoriu alu diecesei Caransebesiului pâna in 1 Martiu a. c. cal. vecsiu.

Caransebesiu 19 Ianuaru 1867.

Consistoriulu diecesei Caransebesiului.

Nr. 4—1

Edictu.

Tom'a lui Tom'a Macsimu Talvanu din comun'a Sebesielu de josu, in Scanelu Sabiului in Ardélu, care mai de doi ani, cu necredintia, parasindu-si pre legiuit'a sea sotie Mari'a lui Alexie Bucureniciu, cu trei prunci mici, totu de acolo, au pribegitu in lume, se provóca prin acést'a, cá in terminu de unu anu de dile, dela datulu de fatia, cu atát'a mai tare sa se presentedie inaintea subscrisului foru matrimoniale, cu cátu. ca la din contra, procesulu matrimonialu asupr'a-i pornitu, si in absentia densului, la intiellesulu SS Canóne ale bisericiei nôstre gr. res. se va decide.

Sabiulu 31 Ianuaru st. v. 1867.

Forulu protopop. gr. gr. res. alu Tractulu Sabiului alu II-lea.

Ioann Pannovicu, Protopopu.